

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . **6** frt.
Fél évre . . . **3** „
Negyed évre **1** frt **50** kr.
Egy szám ára **12** kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . **8** frt
Fél oldal . . . . . **4** „
Negyed oldal . . . **2** „
Ennél kisebb . . . **1** „
Bélyeg külön **30** kr.

Az igaz és hitetlen utja.

I. Zsoltár.

Boldog, ki a hitetlenek
Tanácsait nem követi,
Bűnösöknek útján nem áll,
Csúfoló-szék nem kell neki:

Hanem az Úr törvényében
Telik éjjel-nappal kedve,
Úgy találja minden óra
Bölesen róla elmélkedve.

Mint a folyóvizék mellett
Plántáltatott termő fának,
Levele zöld és ágai
Ép gyümölcseseff rakva állnak.

Igy van ő, bús aggódások
Férge nem rág a szívében . . . ,
És a mit kezd, a mit végez,
Mind az jó, szerencsés léssen.

— Óh de nem így a hitetlen
Olyan mint a polyva, melyet
Szélnek szárnyán röpke órák
Messze tengerekre vetnek.

Nem, nem áll meg a hitetlen!
Ez az Úr szent akaratja:
A mit balgán, a mit bölesen
Vet az ember, azt aratja.

. . . Bizony Uram az igazak
Útja nálad tudva s áldott;
A hitelent, mint a gyomot
Kezeiddel kigyomlálod!

(Szentés.)

PETROVICS SOMA.
ev. lelkész.

Ultramontán philosóphia.

Alig lehetünk kétségben az iránt, hogy a philoszóphiában is érvényesülnie kell a nemzeti szellemnek. A nemzet szellemi életéből, mint talajból kell a philoszóphiának is tápláló erőt merítenie, a mi más szóval annyit jelent, hogy a philoszóphiát a nemzet szellemének belső ügyévé, hogy úgy mondjam: kulturai hatalmává kell tennünk. Ne legyen a philoszóphia testben, lélekben idegen, s kapcsolat nélkül a nemzeti műveltséggel, a szellemi törekvésekkel, sőt inkább az egyes nemzetek geniusának kell azt megtermékenyítenie az egész vonalon.

A nemzeti szellem adhat csak tartalmat a philoszóphiának, a melynek munkája szét van osztva az egyes nemzetek között, hogy aztán annak gondolatkincesi közbirtokát képezzék a művelt emberiségnek.

Mindennek ellenkezőjére, tehát a gondolatok tárgyi és alaki pápas egységesítésére törekszik az ultramontán philoszóphia. Művelését XIII-ik Leó pápának 1879. aug 4-én „Aeterni patris“ cz. alatt urbi et orbi kihirdetett u. n. Tamás-encyklikája sürgeti, a mely Aquinói Tamást „a scholastikus bölcsészek fejedelmének és mesterének“ proklamálja, s mely arra hívja fel a tudósokat, „hogy a kath. hit oltalmára és díszére, az emberi társadalom javára s minden tudomány tökéletesítésére az anyagi doctornak aranyánál becsesebb bölcsességét ősi jogaiba visszahelyezzék és terjeszszék. „Mert hát nincs a bölcséletnek az a része, melyet finom elmeállal és alaposan ne tárgyalt volna,“ a mit Schlauch b. boros Nagyváradon a protestantismust „a lélek, kinos vergődésének“ mondó beszédében, így egészített ki: „Aquinói Tamás volt a középkor legfényesebb bölcsészeti csillaga, a kinek irataiban

államtudományi, jogbölcseleti, kormányzati és emberjogi oly elvek foglaltatnak, melyek a gyakorlati életbe átültetve az ujabbkori felfogásnak alig fognak valamit engedni!"

Ennek a pápás ujscholastikus bölcseletnek érdekeit szolgálja a nemrég elhunyt Stöckl eichstädti tanár Répássy által magyarra is fordított s több kiadást ért ujabb bölcsezettörténete, mely „a keresztyén bölcselet művelését ő szentsége körlevele értelmében“ szorgalmazza, — őt követte Kleutgen, Gutberlet és Pesch a németeknél, s nálunk Kiss J., Lubrich Á. s Klinger S., de különösen a bpesti, előbb temesvári „Bölcseleti folyóirat.“ Egyik legügyesebb lovagja s eszméinek terjesztője W olfka N. Debreczenben.

E bölcselet szerint: „a Bacon, Hobbes, Locke, Berkeley, Hume, Condillac, Comte, valamint a Des Cartes, Spinoza, Leibniz, Kant, Fichte, Schelling, Schoppenhauer és Hartmann nevekkel összekötött rendszereknél nincs mit keresnünk.

Nincs tehát egyéb hátra, mint a józan bölcsélet fonalát, hol erőszakosan (Bacon és Cartesiusnál!) megszakított, fölvennünk s tovább fonnunk, fejlesztenünk; azaz vissza kell térnünk a középkori scholasticismus jeleseihez, kivált Aquinói Tamáshoz s az ő szellemében kell művelnünk a bölcséleti tudományt.“

Lubrich szerint pláne „Cartesius óta a bölcselet története nem egyéb, mint a közös bölcséleti egység lebontásának története. „Innen szerinte“ a sokféle egymást a magaslatról letaszító, ellentmondó philos. rendszer egész mai napig . . . .“

„A jelen bölcsélet nem tudományfejlődés, hanem romhalmaz, tetemmező,“ a melynek egyedüli óvószerét „Aquinói Tamás bölcséletének visszaállításában, mint a bölcsélet ujjászületésében látja,“ mivel „egyedül az ment a tévedésektől, sőt gyökeres tagadása azok elvének.“

Végül Klinger bpesti tanár egyik rektori beszédében egy ker. bölcséleti katedrának a létesítését is sürgette az egyetemen, a mire, ha a néppárt kormányra kerül, kilátása is lehet.

A Tamás-féle encyklikának megjelenése óta a kath. tudósok nagyon is félelmetes kísérletet tehetnek a bölcselet terén való önállóbb fellépésre. Hiszen a Hermések, Güntherek és Baltzerrek szabadelvűbb mozgalma már régebben az Indexbe került.

E tekintetben dicséretes kivételt képez nálunk Horváth Cyrill, s különösen Pauer Imre a maga Athenaeumával s jeles philos. műveivel. Az angyali doctornak Nagy Alberten nyugvó tudományossága ez az elferdített s nagyon is kivonatos középkori Aristoteles lett most egyeduralkodóvá a pápás világ szemináriumaiiban, katedráin és irodalmában, mely irányzat arra tanít meg bennünket, hogy „csak az a bölcsélet jogosult, mely alakját Aristotelestől, eszméit Augustinustól, s rendszeres kifejezéseit Tamástól nyeri.“

Mestere ez irányzatnak, mint említettük Stöckl Albert széles körökben ismeretes philos. munkáival. Szerinte „a hagyományi és tekintélyi elvnek protestantismus által való elvetése elkerülhetetlenül a pozitív keresztyénség mellőzésére vezetett a filozóphiában.“

Mint Janssen, az ismert ultramontán történetgyártó, úgy ő is azt tartja, hogy „a protestantismus az egyháztól s az egyházi tekintélytől való elszakadással“ azonos, a melylyel előbb-utóbb a „keresztyénség egész firtalna megveszendőbe. E történet csinálók szerint a történelem filozóphiájának tudatos mellőzésével a XVI-ik századbeli ujitók törekvése folytán a bölcselkedésben minden tekintet nélkül a pozitív hitre, a teljes gondolkozási és véleményezési szabadság kezdett lábra kapni.

Ily szellem mellett — így okoskodnak tovább — a különböző bölcséleti rendszerek egészen természetesen mód nélkül szaporodtak, s egymástól eltérő, sőt egymással ellenkező vélemények jutottak állítólag felszínre oly kérdések megoldásában is, melyek az emberi ismeretek terén főfontosságúak. A vélemények sokasága azután igen gyakran habozást és kételkedést szült, melyet már csak egy lépés választ el a tévedésektől.

Lépten-nyomon ki lehet mutatni azt a scholastikus átalakító befolyást, a melyet a vatikáni dogma az ujabbkori kath. tudományosságra gyakorolt az egész vonalon. Befolyása alatt áll ma az egész theológia, sőt még az exact tudomány is, de legmerészebb nyilvánulása Janssen és Stöckl történetírása.

S miként a protestantismus, úgy a modern állammal szemben is tele van e történetírás keserű gyűlölettel, mert hát ez is „a modern filozóphiával együtt a protestantismus szülöttje.“ E modern állam mellőzi Stöckl szerint a lelkiismeret-

reti szabadságot s a vallási tanszabadságot s az egyházi hatalmat az államhatalom eszközévé degradálja, úgy hogy ez alapon „az újabbkor állami despotismusa s a lelkiismeret államosítása philosophusunk szerint szükségképi következménye a XVI-ik századbeli reformációnak.“ A reformáció műve az, hogy „a scholastikus bölcelet eddigi tradíciójának fonala a XVI-ik században erőszakosan megszakadt.“

Az első lökést adta a renaissance, annak további fejlesztése „az egyházi revolúció,“ azaz a reformáció műve, mely mint hitujítás nem egyéb, „mint a vallási térre átvitt renaissance.“

A reformációnak gyökeres szakítása a scholastikával eszközölő oka a modern philosophia egész nyomoruságának. „Az újabb időben — ugymond Stöckl — mindinkább összeolvadt a philos. gondolat, a melynek eredménye skepticismus és materialismus. Az újabb bölcelet a nagyravágyás bűnében szenved, mely a fejlődés folyamán gyakran a positiv kereszténység ellen is kitört.“ Így itél Stöckl a modern bölcesészetről! A vége az, hogy a középkori scholastikus philosophia egyedül üdvözítő tudományos álláspontjára . . . . mielőbb térjünk vissza! Mert hát így kívánja ezt Róma érdeke!

Mit mond az ultramontán bölcelettörténet-írás eme pápás ítéletére és elfogult felfogására a valódi igazság kutatásának szolgálatában álló józan és elfogulatlan tudomány?

Hát más következtetésre ezzel szemben aligha lehet eljutni, mint a melyre Weber boroszlói ókath. bölcelettanár jutott el: „Stöckls Geschichte der neueren Philosophie. Ein Beitrag zur Beurteilung des Ultramontanismus“ cz. művében, a mely szerint a modern bölcelet Stöckl-féle felfogásának ellentmond a történelem ezéjja és szelleme, ép azért természetellenes utópia s mesterkéltség megfordítása a történelem logikájának. Ugyanigy itélt róla újabban Nippold jénai tanár is „Die jesuitischen Schriftsteller des XVI. Jahrh.“ cz. művében. Mert hát a modern philosophiának nagyszerű törekvései Cartesius. főleg pedig Kant óta nem voltak sikertelen „romhalmazok vagy tetemmezők,“ sőt inkább a belső és külső tapasztalat alapján kifejtett ismeret-elméletöket ma már a tudomány egyik ága sem kerülheti ki.

Stöckl úgy tesz a modern philosophiával, mintha az Bacon és Cartesiustól kezdve föl egészen Kantig, Hegelig, sőt napjainkban a lipcei

Wundtlig s a Comte-féle positivismusig nem volna egyéb, mint a kinoknak, bűnöknek és tévedéseknek szakadatlan láncolata. Pedig mi volna az emberiségből e bölceletkutatók nélkül, s mennyi maradandó gondolattal termékenyítették meg modern tudományunkat és közművelődésünket!

Aztán az sem igaz, mintha az egyháziasság iránti közöny volna a modern philosophia egyik fővonása. Nem a keresztyén vallás iránti ellenségeskedés, hanem csakis a keresztyénség középkori scholastikus formája s annak szerzetesi világnézete elleni oppositio jellemzi Falckenberg szerint e philosophiát. Az az elv, a melyen az újabbkori tudomány a philosophia terén is alapszik, határozottan keresztyén principium, a melynek alapján az ember gondolkodó szelleme azzal az elévülhetlen joggal bír, hogy teljes szabadsággal keresse az igazságot, mely csak akkor méltó e névre s méltó arra, hogy meggyőződésébe fölvetessék, ha kutató szelleme előtt is ilyenek bizonyul be.

A modern philosophia tárgya sem egyéb, mint az örök, a változhatatlan, megdönthetetlen igazságoknak az emberi ismeret mezején való kikutatása, megállapítása s rendszeres egészszé való összefoglalása. Összekötő kapcsa e philosophia az egyes tudományoknak, összefoglalása és rendszeresítése az emberi tudásnak, a melynek ezéjja egységes világkép alkotása s a kor műveltségének tudatosá váló kifejezése. Ép azért minden philos. rendszer sajátos szövevénye a tévedéseknek és igazságoknak. Az emberi tudás végtelenül közeledik az igazsághoz, s ezt a közeledést épen a philosophia története tünteti föl. Stöckl és az ultramontán bölcelettörténetírás hibája az, hogy á la Janssen teljesen elferdíti s csaknem élére állítja a történeti eseményeket, tehát a philos. rendszereket, s a legkisebb érzékkel sem bír azoknak beható objectiv méltatására és felfogására.

Azt hiszem, hogy a modern eszmevilág a maga egész gazdagságában és összes attributumaival alig fog engedni e középkori elavult, bár „angyali“ bölceletnek, mert hát a történelem kérlelhetlen logikája arra tanított meg bennünket, hogy az idők kerekeit mégsem lehet visszafelé fordítani, még ha nálunk „a ragyogó beszédű“ Schlauch biboros tolja is azokat!

Eperjes.

DR. SZLÁVIK MÁTYÁS.

Veres József beszéde az esperesi hivatal elfoglalásakor.

„Tisztelt közgyűlés!

Midőn az esperesi széket elfoglalom: az ünnepélyes fogadalmom és hivatalos beiktatás után első szavam nem lehet más, mint buzgó fohász az istenhez, akitől száll alá hozzánk minden jó adomány és tökéletes ajándék: vajha adna nekem bölcseséget, erőt, sikert fogadalmam hű teljesítésére!

Ha működésemben jóakaratomnak megfelelő lesz a bölcsesség, s ha szándékommal arányban áll majd az erő, és ha készségemet megszolgált siker fogja majd koszorúzni: akkor bizom istenben, hogy most tett ígéretemet beválthatom, s reményeim, terveim megvalósulnak. Enyim csak a munka, az áldás az istené, az övé legyen majd a hála és dicsőség is!

A második nyilatkozat ajkamon a köszönet szava, az egyházmegye azon gyülekezeteihez, melyek bizalmukkal megtiszteltek.

Komoly és súlyos kötelmeket ruháztak ugyan reám a megtisztelő bizalommal; de közbizalomnak engedve, kötelmeket vállalni nem teher, nem érdem, hanem tisztesség és gyönyör. Teljes erőmmel rajta leszek, hogy lelkiismeretes buzgalommal viszonozzam és megháláljam a bizalmat, sőt rászolgáljak a többi gyülekezetek bizalmára is. Jelszavam lesz e tekintetben az Üdvözítő utasítása: a ki közöttetek első akar lenni, az legyen mindenneknek szolgálja.

Az egyház szent ügyének szolgálatában első töreksem lenni; ismerem kötelmeimet, azokat teljesítem; ismerem jogaimat, azokat igénybe veszem. Közügy szolgálatában a joggal élni kötelesség!

Igen nagyra becslöm a magyar evang. egyház autonómiáját, önkormányzati jogát.

Tudatában vagyok annak, hogy az autonomia mentette meg a múlt századok viharai között az egyház hajóját, megtépve, megrongálva, de megmentette, kikötőbe vezette; sőt protestans önérzettel, hazafiúi hálával hirdetem, hogy az evang. autonomia sziklavárában lelt menedéket a magyar nemzet létele is, azon fellegrvárból vívhatta vissza jogait is. De éppen azért, mert ilyen nagy érdeknek szükséges és alkalmas mentősvára a protestans autonomia: meg kell becslününk, s nem sza-

bad tétlen kényelem és szeszélyes önkény színhe-lyévé átalakítani, felhasználni.

Sokat mond e két szó: autonomia, önkormányzat.

Autonomia, magunk törvénye; tehát törvény, melyet magunk határozunk magunknak; becsüljük meg magunkat azzal, hogy saját törvényeinket megtartsuk. Önkormányzat, tehát kormányzat, becsüljük meg magunkat azzal, hogy tétova tévelygés helyett határozott irányt kövessünk, cél felé törekvést pedig nem lehet kormányzat nélkül képviselni sem.

A mi hajdan ereje volt a protestans egyháznak: az önkormányzat joga: idők folytán az lett gyöngesége okává és eszközévé. Az erők alkalmazásában szétforgácsolás — egyetértés helyett, a fegyelemben féktelenség — szabadság örve alatt, a tervek megállapításában kapkodás — céltudatos törekvés rovására: ezek gyöngítenek bennünket. A szabadság csak akkor áldás és hatalom, ha renddel szövetkezik. Mint a folyam árja elveszti sodrának erejét, ha akadály nélkül szerte áradozik, ellenben nagy erőt fejt ki, ha gátak által szabályozva határozott mederbe szorul: így az egyháznak is az erők összetartásában, egy célra irányzásában fokozódik hatása. Erre való az egyházi szervezet.

Élő fához hasonlítom az egyházi életet. Az élő fának föld alá rejtőznek szem elől a gyökerei, s ott látatlanul minden parányi gyökérszál gyűjti a tápláló nedvet. De a törzs egyesíti a gyökerek által felszitt nedvet, s az ágaknak szétosztva neveli a zöld lombot, termi az édes gyümölcsöt. A hitélet is az egyes hívek szívében működik, a szervezet az, a mi a sok felől összefutó erőt összegyűjti és gyümölcsözteti. Ha kivágjuk a törzset: ugyanazon gyökerek éltető nedve csak gyöngye és gyümölcstelen hajtásokat bir nevelni; becsüljük hát meg az egyházi szervezet erejét, hatását, áldását.

Erők összegyűjtésére kétszeres okunk van napjainkban. Győzelmet nyertünk, de sebektől vérezünk, sőt ellenségeink azt remélik, hogy haldoklunk.

Hitfelekezetünk evangéliumi elvei terjednek, hódítanak; behatolnak még a róm. katolikusok gondolatvilágába is, áthatják és átalakítják a közvéleményt is: mi mégis lankadnánk ezen elvek szolgálatában?! Eleink jól sáfárkodtak a rájuk bízott talentummal, nem ásták el, hanem közforgalomba hozták. Felekezetünk meg tudta védeni

azon elveket hajdan a támadók ellen, azon elvek most ne bírnák felekezettünket megmenteni az ellenségektől?! Azon elvek most erősek, óriások, diallasak, mi se legyünk kishitűek, törpék, csüggetegek. Ilyen magasztos eszmék szolgálatában soha sem szabad semmi feladatról azt hinni, hogy azt teljesíteni lehetetlen, legfőlebb csak azt, hogy nehéz; ilyen eszmékért kívánt áldozatnál soha sem szabad azt latolgatnunk, hogy az áldozat tőlünk sok-e, legfőlebb csak azt, hogy az ügynek elég-e?

Önérzettel tekinthetünk a multra, bizalommal tekintünk a jövőbe!

Száz éve csak, hogy az alföld gyülekezetei elválva a pesti esperességtől, külön esperességet alkottak, s ime ma már mintegy 250,000 lélek tartozik egyházunkhoz e gazdag rónákon.

Vajha szívünk is, hitünk is oly termékeny volna, mint szántóföldünk!

De fájdalom! számunknak nem felel meg tevékenységünk, hatásunk, tekintélyünk sem az egyház, sem a társadalom, sem a közélet terén.

Ezen változtatni kell is, lehet is!

Be kell ültetnünk, nekünk lelkészeknek az evang. elveket, a szeretet gyakorlását, az életbe; nem hittételekkel, hanem a segítő szeretet hatalmával kell manapság versenyezni; fel kell használnunk iskoláinkat az egyház szolgálatára, érezze és működésével tanúsítsa minden tanítónk, hogy nemcsak tanító, hanem az evang. felekezet tanítója; hiszen más vidékeken ennyi tanító élénk tanügyi tevékenységet fejt ki, szaklapot tart fenn, nálunk szunnyad a sok erő; meg kell nyernünk az egyháztanácsosokat a belmissio gyakorlatára, életre kell serkentenünk mindenkit és minden intézményt, ha élni, haladni, győzni akarunk. Az egyház mindnyájunké, az egyházéi vagyunk mindnyájan, az egyház mi vagyunk; ne csak a jogokból, hanem a kötelességekből is vegye ki minden hívő a maga részét s akkor ránk illik Jézus szava: az isten országa ti bennetek vagyon. Kitartó, lelkes, munkára, térítő és hódító küzdelemre kell felbuzdulnunk mindannyiunknak, együtt és egyenkint!

Első óhajtók lenni a munkában, mert első leszek a felelősségben; az embert a szeretet, a tevékenységet az igazság mértékével fogom megítélni.

Legyen szívünkben nagy a hit, mely üdvözít, nagyobb a remény, mely bátorít, legnagyobb a szeretet, mely boldogít!

Az egyházmegye működésére az istentől áldást, a magam működésére az egyházmegyétől támogatást, az istentől erőt kérve, elfoglalom az esperesi széket.

Megjegyzés

a folyó évi I. számban közölt „Pályázat“-ra.

E becses lap legtöbb olvasója bizonyára megelégedéssel, sőt örömmel olvasta azt a pályázatot, mely egy a milleniumi istenitiszteleten elmondható egyházi beszédre szól. — Remélhető is, hogy egyházunknak nem csak ifjabb, hanem idősebb lelkészei, nem csak a próbálgató, hanem az edzett munkások is szép számmal fognak részt venni a nemes versenyben, — nem a jutalom reményében, hanem a nagy multon való szent lelkesedésükben. A koszorú bizonyára azé lesz, a ki nemcsak hazafias, hanem valódi egyházi beszédet is nyújt. A pályázat eredménye pedig mindenesetre tanulságos képet fog nyújtani a magyar evangélikus egyházi szónoklat mai színvonaláról. Adja Isten, hogy a kép minél örvedetesebb legyen!

De ezen pályázatnál én még szivesebben olvastam volna ének pályázatot oly mintaszerű egyházi énekekre, a melyet a milleniumi istenitiszteletek alkalmával templomainkban énekelhetnénk. Énekes könyveink e tekintetben szegények s a mi bennük található, az is többnyire elavult és erőtelen. A „Hymnus“ és a „Szózat“ örök szépségű nemzeti dalok, s legyenek is azok mindenkor, de nem egyházi énekek, s szerintem nagy félreértése a templomi istenitiszteletek szellemének, ha ezen énekeket a liturgia keretébe illesztjük. Mily szép feladatot végezne, az az egyházi költő, a ki ily egyházi ének megírására vállalkoznék! Mily emelő hatásu lenne, ha lehetőleg összes magyar gyülekezetünk ugyanazon zsolozsmát zengenék a nemzet nagy ünnepén! Az énekek természetesen mentnek kellene lenni múltó értékű visszaemlékezésektől. Fő jellemvonásául a mély, vallásos áhitatot, isten csodálatos utáinak imádó magasztalását kellene tekinteni, számos gyönyörű zsolozsma szolgálhatna mintául! — Fontos még a dallam is! Új dallamra most már gondolni nem lehet, de szerintem felesleges is. Sokkal emelőbben hatnak egy régi hatalmas dallam akkordjai, mint pl.: Ébred-

jetek, azt kiáltják, . . . Erős vár a mi Istenünk, . . . Bizzad minden utadat . . .

Ha szerény soraim itt-ott érdeklődést keltenek, elértem célomat. Talán akad pályázat nélkül is (s akkor annál jobb!), a ki nemcsak indítványal állhat elő, mint én, hanem érzi is magában azon tehetségeket, a melyek e szép, de bizonyára nehéz feladat megoldására szükségesek. P.

Fölvívás. Az „Ev. Egyház és Iskola“ hátralékosainak nagy száma és a hátralék összeg nagysága arra kényszerít, hogy mindazokat, kik kötelezettségeiknek még eleget nem tettek a „tudósításban“ közlött tartozásuk megfizetésére felkérjem. Kik jelen felhívásomra e hónap végeig nem törlesztenék tartozásaikat, azokkal szemben minden tekintettől felmentve fogom érezni magamat.

Pozsony, 1896. január 13-án.

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

az „Ev. Egyház és Iskola“ volt szerkesztő-kiadója.

HIREK.

Izmosodó polg. leányiskola. Megboldogult Herfurt József eperjesi ker. volt főgymn. tanár az eperjesi ág. hitv. ev. polg. leányiskolának 40000 frtot (nem 37-et) hagyományozott. Az iskolaszék e napokban ülésezett; azt határozta, hogy jövő 1896—97-ik tanévben a IV-ik osztályt is megnyitja; vagyis 750 frtnyi összfizetéssel egy új tanítónői állásra pályázatot hirdet. Jól esik lelkünknek, az érdeklődők tudomására hozni ez örövendetes tényt. A családi tűzhely vallásos szellemét a nő van hivatva ápolni. E célnak kívánt szolgálni a nagylelkű nemes adakozó. Legyen emléke örök.

A n.-szénási egyház egyhangulag Klár Bélát választotta meg lelkésznek f. hó 12-én.

A kis-semlaki evg. egyház elhatározta f. é. jan. 1-dik napján tartott közgyűlésén, hogy ezentul, nem mint eddig csupán egy évre, hanem három évi időtartamra választja meg az egyházkurátort, ami az eklézsiának előnyére lesz. Nevezetes azon határozata is, hogy népkönyvtárt alapít, melynek részére leginkább vallásos és egyéb erkölcsi tartalmu könyveket fog szerezni vétel útján.

Az evang. egyház hiveinek száma emelkedik Németországban. 1867-ben tízezer lakosra 6214 evang. vallású jutott, 1892-ben már 6277; a régi porosz tartományokban egy év alatt nem kevesebb mint 2562 kath. lett evangelikussá.

A lőcsei diakonissa ügyre adakoztak 100 frttal özvegy Okolicsányi Zsedényi Kálmánné, özvegy Probstner Arthurné, özvegy Nepkó Jánosné és Piantek Jánosné, Prihradny Oszkár kir. közjegyző pedig 50 frtot adott. Örömmel adunk hirt minden olyan mozgalomról, mely a belmissiot illeti, hátha tüzet fog a szép példa mind nagyobb körben.

Kéthangu ének. A riszdorfi evang. iskola növendékei karácsonykor az isteni tiszteleten két hangon énekelték el a főéneket, Rusznyák Károly tanító vezetése alatt. Elismerést érdemel, de követést is, mert a szép ének nagyon vonzza a népet a templomba, s áhítatát is hathatósan emeli.

Fehér holló. Hogy valaki a mai világban bibliai „jókedvűséggel“ fizesse az egyházi adót, pláne több évi restantiát, minden előjáró figyelmeztetés, kérés, biztatás nélkül; sőt, hogy nagyobb összeg fizetésére vállalkozzék, mint a milyenre a kivetési kategória szerint kötelezve volna (azaz hogy kötelezve sem, miután az illető helvét hitvallású s így egyházunknak csupán önkéntes tagja) — az ilyen eset csudaszámba megy. Újév napján dr. Erdős János inaszó-bányatelepi orvos nyit be hozzám, kiről tudva van, hogy hivatali fizetésen kívül egyéb jövedelme nincs, hogy külön honorariumokat, ajándékokat visszatart. Ez a férfiú így szólt hozzám: „Csak a napokban értesültem, öt évi itt létem daczára, hogy a helybeli evang. egyházat számos reformatus hitfelem évi járulékkal gyámolítja. Én se akarok kivételt tenni és ezennel e szent célra évi 10 frtot ajánlok fel, s öt évi hátralék fejében pedig 50 frtot kézbesítek“. Hiába szabadkoztam: uram, talán sok is ez: kevesebb is elég volna. „Nem! válaszoló — én ennyit szántam. Együttal kérem ezt a külön 10 frtot egy, az év bármely napján tartandó ezredéves templomi ünnepély céljára fordítani“. Az egész oly rendkívüli eset, mely megérdemli, hogy lapunkban közöltessék.

R. S.

Adakozások az ev. kápolnára Barlangligeten 1895-ben. A múlt évben is befolytak a kegyes adományok azon év. istenházára, mely Barlangliget fürdőhelyen tervezve van. Adakoztak pedig: Dr. Lingsch Árpád 5, a confirmandusok 13, id. Káltstein Ágost

10 frtot, egy asztaltársaság 36 krt., Kallott Károly 6, hagyatéki tárgyalás után 5, Lefkovicz Ármin 10 frt, Philippi Frigyes hagyatékából 2 frt 97 kr., Ludvigh Ágost 5, a nő egyesület 25 frt, offertorium a jul. 21-én tartott isteni tisztelet alkalmából 40 frt 60 kr., Aug. 18-iki offertorium 40 frt 36 kr., Gábriel Ádolf 1 frt, Szimonitz Adolf társasága 5. Schütz Jeanette, Ivánka Imre 25, Rozner János és Julia 2, id. Kalstein Ágost 1, Gábriel Adolf és Amália 1, Dr. Greisiger Mihály 4 frt 40 kr. Összesen befolyt tehát 207 frt 96 kr. Az összes templom építési alap 1895-ik évi lecz. 31. állott 3840 frtban. Miután az 1894-ik évi zárszámla 3482 frtot mutatott ki, az alap a mult évben adakozások és kamatok folytán 362 frttal gyarapodott. Mindazoknak, kik a mult évben is a szent célt szemmel tartva adakozásaikat beküldték. — hálás köszönetemet kifejezni kedves kötelességemnek tartom. Feltűnő lehet, hogy évi kimutatásaink között az adakozók között az ev. gyámintézet és a Baldácsy-alap nem fordulnak elő, holott különösen az utóbbi alapszabályai értelmében, különösen az építkező egyházak segélyzése célul tűzetik ki. Hát bizony mi arról nem tehetünk semmit, miután évről évre itt is ott is kértünk, de minden siker nélkül, holott új ev. templom építése forog szóban oly helyen, mely nagy látogatottságnak örvend és hol a kath. egyház évek óta istenházával rendelkezik. WEBER SAMU.

Az aradbékési egyházmegye alakuló gyűlésén Zsilinszky Mihály indítványt tett, hogy a régi esperesség történetét a három esperesség irassa meg s közösen adja ki. Lelkes tetszés mellett elfogadtatott.

Tisztelgés az államtitkár előtt. Abból az alkalomból, hogy a közoktatásügyi kormány államtitkára, Zsilinszky Mihály az esperesség alakuló ülésén Csabán időzött, a csabai tanítótestület, polgári leányiskola, ág. ev., róm. kath. s izraelita tanítók küldöttségileg tisztelegtek előtte. Az államtitkárt nagy közvetlenséggel, a sziv hangján Németh Lajos üdvözölte, a ki kifejezést adott annak, hogy az államtitkártól, mint a tanítótság s a tanítás ügyének lelkes barátjától, magas állásában sokat várnak. Kifejezi azt a ragaszkodást és hűséget, melyet a tanítók iránta éreznek s tartós egészséget kívánnak neki a haza, különösen pedig a népoktatás ügyének jóvoltáért. — Zsilinszky Mihály

válaszában szives köszönetet mondott. Őt a népoktatási kormányzatban miniszterével két eszmény vezető; egyik a tanítók társadalmi tekintélyének emelése, másik a tanítók jobb anyagi helyzetének ellátása. A mi az elsőt illeti, az nagy részben a tanítók egyéni ügyességétől függ, de a mit tenni lehet, azt megteszi, a jobb anyagi javadalmozás kérdése is fontos, és a mi eddig történt, azt ő is kevésnek tartja. Hangsúlyozza, hogy a tanítók társadalmi tekintélyén ejtett azon csorbát, hogy a hivatali rangfokozat törvénye meghozatván, ebből a tanító kimaradt, — helyre kell ütni. És ez legközelebb pótolva lesz. De történeljék bármi, a csabai tanító kar ne kedvetlenkedjék el kötelességei teljesítésében, hanem a hazai kultúra javára önzetlenül fáradozzék továbbra is. Az államtitkár előtt a csabai ág. ev. egyház presbyteriuma is tisztelgett, a mely küldöttségnek hasonlóképpen szép beszédben válaszolt az államtitkár.

Az aradbékési új egyházmegye jan. 9-én tartotta alakuló gyűlését Csabán. Achim Ádám iktatta be az egyházmegye új felügyelőjét: Zsilinszky Mihályt és új esperesét Koren Pált. Az esperes megpendítette székfoglaló beszédében, hogy a közös gyámintézetet fel kell osztani az idén a három esperesség között. Irtani fogja a bérencz munkát és a mennyire a törvény módot nyújt, ártalmatlanná teszi azokat, kik lelkiismeretlenül teljesítik hivatalbeli kötelmeiket. A templomi szószéken a készületlenség, az ügyefogyott kapkodás, és szellemi üresség szánandó és gyötrelmes a hallgatóra. Szól még az ének egyöntetűségéről és különösen keserűen nyilatkozik az orgonakezelők operetteszerű praeludiumáról; az orgonakezelők legtöbbje azt hiszi, hogy a billentyűn való kótórászás már művészet, hogy ők öncsinálta közjátékokkal kinoztatják meg a közönséget. Zsilinszky Mihály felügyelő tartott ezután szép beszédet. Felemlettete, mennyire haladt az alföldön az ev. egyház. A szabadságnak, a humanizmusnak, a tudományoknak, és a szabad meggyőződésnek vallása haladás nélkül nem lehet. Nem az üldözés, hanem a szabadság terhei kezdtek fojtogatni, mert a szabadság is olyan kincs, a minek birtoka sokba kerül. A socialismus ellen alig lehet jobb orvosság, mint a protestans szellem diadala, mely egyenlőséget és szeretetet hirdet. A beszédek elhangzása után megválasztották a tisztviselőket következőleg: egyházmegyei jegyzők: Jeszenszky Ká-

roly, Szeberényi Zs. Lajos lelkészek, egyháziak, dr. Zsilinszky Endre és Hegedüs Mihály felügyelők, világiak. Ügyész Urszinyi János; számvevőség: Novák Dániel, Csepreghy György, Bukovszky János, Liffa János; az iskolaszék: Liffa János, ifj. Zsilinszky Endre, Schultz Jenő, Németh Lajos, Láng Gusztáv, Nyemetz János, Novák Dániel, László Jenő, Varságh Béla, Braun M. József, Jancsovits Péter, a három egyházmegye közös főgymásiumi tanácsába beválasztattak az aradbékési esperességből; Koren Pál, Zsilinszky Mihály, dr. Zsilinszky Endre, ifj. Jeszenszky Károly, az egyházmegyei törvényszék tagjai: Haasz Sándor, Hegedüs Mihály, báró Solymossy Lajos, V. Szakmáry Arisztid, Szeberényi Zs. Lajos, Dax György, Linder Károly, Frint Lajos, Németh Lajos, Ábray Lajos; pénztárnok: Dax György; gyámintézeti elnök: dr. Fábry Sándor világi és ifj. Jeszenszky Károly egyházi részről; körlelkészek: a m.-berény gyomaiban Schultz Jenő; az aradiban Liffa János, a csabaiban ifj. Zsilinszky Endre lelkész.

VEGYES.

A szász evang. ifjusági egyletek Dresdában tartották harmadik szövetségi gyűlésüket. A szövetségbe most 180 egylet tartozik 9643 taggal. A bajor evang. munkásegyletek szövetsége most 62 egyletből áll. Vajha nálunk is elterjednének az ilyen egyletek, egyházi és erkölcsi hasznuk igen nagy lenne.

A német egyetemeken 29,117 hallgató iratkozott be, ezekből 2917 evang. hittanhallgató, r. kath. pedig 1450; 7791 jogász, 7763 orvos, 3451 nyelvész és történész, 2771 szám- és természettudományt tanul, stb. A prot. hittanhallgatók száma csökkent, 1889-ben még 4918-ra rugott.

A magyarországi izraeliták közalapja, melynek létesítését a kerületi elnökök gyűlésén, e hó 6-án határozták el, szépen indul. Ugyanis négy kerületi elnök nyitotta meg az adakozások sorát, összesen 30,000 frttal. Adakoztak pedig Schreiber Ignác kir. tan. 10,000 frtot, gelsei Guttmann Vilmos kir. tan. 10,000 frtot, Schweiger Márton kir. tanácsos 5000 frtot és Stenthal Salamon 5000 frtot. Az ilyen példa beszél, lelkesít!

Felbonthatlan-e a róm. kath. házasság? vagy a pápa unokahugának regénye. Köztudomásu, mily agitációt fejtett ki, azon a czímen, hogy a házasság szentség, a róm. kath. papság hazánkban a házasság felbonthatósága ellen. A következő történet azt bizonyítja, hogy a legmerekvebb dogma is szelid, gummi elasticummá válik, ha a szereplők közel állnak a pápai trónhoz és a pápa szívéhez. A lentebb elbeszélendő regényben a házasságot a szentszék „kölcsonös engesztelhetlen gyűlölet” alapján bontotta fel, tehát oly ok miatt, melyet az új magyar házassági törvény lazaságánál fogva mellőzött. Maga a regény a következő: — Rómában pár nappal ezelőtt érdekes házassági frigyek kötöttek meg: Gróf Salimei Salvator pápai testőr, XIII. Leó unokahugát Spezzi Konstanciát vezette oltárhoz s ezzel egy már régen megkezdett s érdekes fordulatokban gazdag regény nyert szerencsés befejezést. A jegyes pár nem először állt már együtt az oltár előtt. A pápa feltűnő szép unokahuga és a daliás testőr gróf már egy izben férj és feleség voltak. Öt évvel ezelőtt Salimei gróf heves szerelemre gyulladt a szép Spezzi Konstancia iránt s miután megnyerték a szent atya áldását, egybekeltek. De nem sokáig tartott a hol-

KÜLFÖLDI HIREK.

Olaszországban a valdensok ez évi statisztikáját a valdens zsinat következőkben állapította meg: 19,640 úrvacsorára jogositott egyháztagot, 3208 vasárnapi, 2427 köznapi, 561 esteli, 46 missioi állomáson s a völgyi gyülekezetekben a valdens egyház. Egyházi czélokra a múlt évben 73,461 lira fordított.

Cyrotte (Olaszország) városában az evang. mozgalmak élénk tevékenységre ébreszték a kath. papságot. A girgentii püspök a múlt évben bérmlásra utazott oda s egyházi beszédében hevesen kikelt a protestansok ellen. Követelte, hogy — tiltakozás gyanánt az evang. mozgalmak ellen — az egész várost világítsák ki, az meg is történt, de a kivilágított utczákon a valdens vasárnapi iskola növendékei vonultak végig és egyházi énekeiket énekeltek. — Ugy látszik, a püspöki látogatásnak nem lett meg a kellő eredménye, mert csak annál többen tódultak az evang. istentiszteletekre, úgy hogy két imaház sem volt elegendő a hívek befogadására.

dogságuk, mert a házassági frigyét már hét hó múlva a szentszék jogérvényesen felbontotta. A válóper természetesen óriási feltűnést keltett az előkelő társadalmi körökben s különféle érdekes részletek hozzáadásával tárgyalták azt az olasz főváros szalonjaiban. A szentszék kölesönös engesztelhetetlen gyűlölet alapján hozta meg ítéletét s tény az, hogy a grófné, midőn elváltak, anyai örököknek nézett elébe s mégsem lehetett reábirni, hogy házközösségben maradjon. Két hónappal az elválás után Konstanc grófné egy fiu gyermeknek adott életet s az atyának lehetetlenné volt téve, hogy gyermekét láthassa. Az anya rajongó szeretettel vette körül kis fiát s féltve őrizte, nehogy atyjához kerülhessen. A kis fiu négy éves lett s még nem látta atyját, midőn difteritiszben hirtelen megbetegedett. Gr. Salimei értesült róla, hogy gyermeke élet-halál között lebeg s ekkor erélyesen követelte, hogy hozzá hocsásák. Esméletlenül, lázalmában beszélve feküdt kis ágyában a gyermek, midőn atyja a szobába lépett s az ágy előtt a fájdalomtól leroskadva térdelt az anya. Így egymás mellett közös agodalomban teltek az órák s lassanként a gyermek állapota jobbra fordult. A kinos félelem s azután a gyermek megmenekülése felett érzett kitörő öröm, felidézte a szülők szívében a mult holdog emlékeit s azokat, a kiket magasrangu hatalmas közbenjárók nem tudtak kibékíteni, egy gyenge, beteg gyermek ölelő karja újból egyesített. A pápa udvara eleinte vonakodott a már egyszer befejezett, kinos ügyet megbolygatni, de a szülők kitartása sikerrel járt, mert a szent atya újból megadta a házassághoz beleegyezését s az esküvő a napokban nagy pompa közt végbe is ment.

IRODALOM.

„Allgemeine Ev. Luth. Kirchenzeitung“ 1896. 2-ik szám. Luther „Tischreden“-jei után közli folytatólagoan Luther nézeteit a házi nevelésről.

„Rajongók vagyunk-e?“ Naumann frankfurti lelkész hosszabb polemikus cikket ír. — Folytatólago cikkk jelenik meg a női missióról. Össze foglalja a magyarországi egyházi lapok közlemé-

nyeit Schwartz és Handmann lipcei missionariusok magyarországi szerepléséről. — Közöl adatokat a jeruzsálemi evang. gyülekezetéről. — Egy rövidebb cikkkben megemlékezik Szeber Henrik Keresztélyről, ki magát az „Uj idők messiásának“ adja ki. — Közöl német s más országok evang. egyházaira vonatkozó hireket.

„Izr. Tanügyi Értesítő.“ „Uj esztendő, uj idők“ czim alatt a reczepezióról s azon kötelezettségről szól, mely a zsidó tanügy iránt a felekezetre hárul. Az iskolák monografiája ügyének érdekében tisztelgés történt a miniszternél. Klingenberg J. pécsi tanító az ezredév alkalmából egyesületi diszgyűlést hoz javaslatba. A magyar biblia fordításokról irt Csukási Ilona.

Örállo. „Be van-e fejezve a magyar egyházpolitika reformja? A történeti fejlődés utján haladva el kell oda érnünk, a hol a logika, az igazság a jogegyenlőség és a béke az örök dicsőségű 1848-diki törvényhozás által megalkotott XX. törvényezikk végrehajtását követeli. Mig ez a törvény végre nincs hajtva, addig a magyar egyházpolitikai reform munkájának befejezéséről beszélni nem egyéb, mint meghátrálás a győzelem pillanatában.“

„Die christliche Welt.“ 1896. 2. szám. Tartalma: Elmélkedés a thessalonikabeliekhez irott levél 6. része alapján a pogány és keresztyén házasságról. Félreértések czim alatt Rohden G. polemizál. Schiele hosszabb cikket ír Jézus külső és belső viszonyáról az ó testamentumhoz. Blomberg folytatólago cikkkben ismerteti a délafrikai német trappistákat. Folytatása a ker. irodalom fogalmáról, állásáról és feladatáról irott értekezésnek.

„Protestantische Kirchen-Zeitung.“ 1896. 1. szám. Kényszerítve érzi magát a berlini Ober-Kirchenrat folytán, hogy nyilatkozzék, vajon egyáltalában igen, és ha igen, mennyire vegyenek részt az evang. lelkészek a jelenkor szocziálpolitikai mozgalmaiban? Nézete szerint nem szabad, hogy az egyház a keresztyénység neve alatt közvetlenül részt vegyen e küzdelmekben akár egyik, akár másik párton határozott állást foglaljon, de igenis kötelessége, hogy közvetve a keresztyén szellem felébresztése által segítse megoldani a század e nagy kérdését. — Hosszabb értekezését közli azután Veeck Ottónak e czim alatt: „Kép-

zelődés és vallás. Rövid cikkben ismerteti a freiburgi katolikus egyházi lap véleményét az orthodox és liberális protestantizmusról. „A liberalismus az a mi ellenségünk; az orthodoxia halott.” „A mai orthodox ev. egyház, és az evang. nép két különböző dolog, melyeknek csak a nevük közös. „A vallásos liberalismus az ellenség, mellyel a kath. egyháznak a döntő harcot meg kell harcolnia! — Így ír a nevezett kath. lap.

Sárospataki Lapok. „Önmegtagadásra és minden vonalon önvédelemre szorítva áll a magyarországi ev. ref. egyház az ó ezredév záró s az új ezredév kiinduló pontján. Az egyházpolitikai törvények, a melyeket a haza egységeért és békéjeért nem elenezhettünk, mint előre is véltük, egyházi érdekeink védelmére hívnak fel, ha csak kegyelemre megadni nem akarjuk magunkat a Wolafka-féle erőszakosságoknak.” Visszapillantás a mult év tanügyi mozgalmaira, adalékok a csehországi ev. ref. egyházak történetéhez, vallások harca, Mind-szenti Inre egyházi beszédeinek ismertetése töltik ki a lap többi részét.

Dunántúli protestans lap. Vezércikkében elmélkedik, s azt mondja: Nyugodtak és biztosak vagyunk abban, hogy a protestantismus megjelenése és térfoglalása e hazának földén nem volt káros a magyar nemzetre nézve, mint némely ellenségeink állítják, hanem inkább számtalan áldást hozott rá. A protestantismus, mint a nyugot-európai szellemek és műveltségnek legnemesebb, s következő ményeiben leghatásosabb alkotása, a hová csak elhatott, mindenüvé eleven tevékenységet, mélyreható szellemi mozgalmat vitt be s ezzel ujjá szülte az emberek érzés- és gondolkozásmódját. Hazánk tespedő közéletét a mohácsi vész után szintén a protestantizmus villanyozta fel s ez keltett benne oly eleven tevékenységet, szellemi mozgalmat és ellenállási képességet az egymást szakadatlanul követő csapások elviselésében, hogy a legnagyobb veszedelmek halmaza sem tudta végkép megtörni és a nemzet életét kioltani. A protestantizmus volt a nyugot európai kultúra minden újabb vívmányainak meghonosítója e földön; a mi egyházunk képezte az alkalmas anyagot, melyben minden új eszme első sorban talált viszhangra s ez által míg egyrésztől megmentett bennünket az elmaradástól, másrészt az életképességnek mindig újabb elemeivel ruházta fel a nemzetet. Hatása így természetesen kiterjedt a más felekezetűekre

is, és a legnagyobb mértékben elősegítette, hogy azok között is fejlődjenek magasrátörő, rendíthetelen, valódi puritán jellemek, vezérei és utmutatói a magyar népnek. A protestantismus működése nélkül talán már nem is volna magyar nemzet, vagy ha volna, akkor a szellemi sötétségnek és elmaradottságnak oly vigasztalan állapotában vergődnek, mint Európa legelmaradottabb népei. Egy második Irland. Azután „A lelkészi pályáról” ír „egy öreg lelkész, elbeszélvén tapasztalatait, hogy mi minden csekélységért elfordulnak az emberek ma napság a templomtól. A baj orvoslását attól várja, ha a lelkész hívő lélekkel hirdeti az Urat a templomban, nem okoskodva, csipkedve, szórshasogatva, továbbá ha a vallást templomon kívül is hirdetjük és pedig iskolában jó vallásos tanító által. A ref. egyház szenvedéséről Franciaországban és Németalföldön a 16-ik században szól a következő cikk. „A németalföldi inquisitio V. Károly és II. Fülöp alatt (1523—1573) 100.000 embernél többet küldött a más világra, egy oly kis országban, melynek pár millió lakosa van.

Protestans közlöny. „A helyzetről” tesz megjegyzéseket; másik cikkben Jézus korának vallási és politikai pártjait, nevezetesen a sadduceusokat ismerteti; bemutatja dr. Masznyik E. művét Pál apostol életéről. A hírek között megemlékezik a „békési esperesség felosztásáról.” „Éber figyelemmel és a legbensőbb rokonszenvvel kísérjük e mozgalmat, mint oly alkotást, mely példa gyanánt kell hogy álljon mindazok előtt, kik barátjai az okos munkafelosztásnak.”

Debreczeni protestans lap. „A reformátio bevitte az egyházba a nemzeti eszmét, a vallásos és nemzeti öntudatot egymással elválhatlanul összekapcsolta, magyar nemzeti egyházakat létesített s egyuttal elveiből folyólag az alkotmányos szabadság eszméivel termékenyítette meg a magyar politikai életet s ekként a magyar nemzetnek és nemzeti államnak leghatalmasabb védbástyájává és támaszává lett. Ellenben a katholicismus ellensége volt mindig s az is marad mindenféle szabadságnak az önmagáén, jobban mondva a klérusén kívül, a melyet mindenkor a legönzöbber elvek szerint használt ki és kezelt. Reformátio nélkül talán megmaradt volna a nemzet egysége, de az a nemzet ma nem volna magyar és nem volna szabad. Reformáció nélkül ma alig állanánk magasabban a kultúra fokán, mint a szomszéd keleti népek.”

T E M E T Ő .

Halálozás. Özv. Bauhofer Györgyné, született Schneider Vilma, az egykori nagyemlékű Bauhofer György budai lelkész neje, folyó hó 4-kén Rozsnyón, szerető gyermekei körében, 86 éves korában elhalt, s 6-án nagy részvételt eltemettett.

ÜZENETEK.

F. L. A-d. Jó véleményed megtisztelő. Gyors felépülést! Támogatásodra számítok! — **Eperjes.** Nagyon örülök neki, éppen azt akartam kérni levélben a beiktatás elmúltával. — **B. H. K-g.** Még a lap megindítása előtt kopogtattam néhány előkelőknél: kegyeskednének pályadíjat kitűzni: ezredéves ünnepélyre alkalmas ének, verses-ima s egy olyan rövid értekezés díjazására, mely feltüntetné az evang. felekezet hatását a magyar nemzet történetében; végül egy olyan dolgozatra, mely a gyermekek előtt fejtegetné az ünnep jelentését. Még eddig nem kaptam választ. Ha kedvező választ tőlük rövid idő alatt nem kapok: gyűjtést kísérek meg e célra. Örülök, hogy gondolatunk találkozott!

— **G. M. A-d.** Teljes készséggel! — **K. A.** Milyen legyen a pályázatnál kívánt egyházi beszéd, népies-e vagy emelkedettebb szellemű? Jó, evang. szellemű, egyházi beszéd legyen, — ez a fő; a jót falusi és városi gyülekezetben egyaránt lehet építő hatással elmondani. — **H. I. K-a.** Szívesen veszem tudósítását. — De — van nekünk elég ellenségünk és gáncsolónk, legalább magunk ne tépjük egymást. — **P. S. Sz-s.** Én is számítok arra, hogy püspökeink intézkednek az ezer éves ünnep egyöntetű megüleséről, s a pályázattal éppen azt akarom, hogy akkor már az öt legjobb beszéd közkezen forogjon. Nagyon szép volna a te terved is: összegyűjteni az ünnep után az evang. gyülekezeteknél elmondott beszédeket, — ámde költséges! — **M. E. P-ny.** Szerencsés gondolat, üdvös hatása lesz; a mennyit a lap terjedelme megenged: közlök belőle. Cikket írjon valamelyitek róla, a ki a viszonyokat ott jól ismeri, örömet kiadom. Szíves üdvözet! — **Z. D. S-n.** Valami szép vallásos verset talán addig is kaphatnék? — **L. F. L-d.** megérkezett; örülök, hogy a fontos újról éppen attól kapok cikket, a ki ahhoz hazánkban legjobban ért. — **W. L. D-a.** Jövő számban; erre a számra későn jött.

1896.

XXX. évfolyam.

E G Y E T É R T É S

POLITIKAI NAPILAP.

1896.

XXX. évfolyam.

Csávolszky Lajos

tulajdonos és felelős szerkesztő.

Kossuth Ferencz

főmunkatárs.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásadásra olcsó eszközeivel, hogy magának egyszerre tömegesen, csakhamar újra elmaradó, új előfizetőket szerezzen, hanem mindenkori kellő szívnél álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbízható tudósításai által iparkodik régi, jó hírnevét, mint hazánk legelső rangu napilapja, állandóan fentartani, hogy ez úton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét új hódítások által évről-évre maradandóan meg is szaporítsa.

Hogy ezt a célt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betűt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalon s így az Egyetértés egy rendszeres 8 oldalas lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak újsápnepapok történeti, ilyenkor az Egyetértés 12—20, illetőleg a kisebb alakban számítva 36—60 oldalnyi terjedelmű.

Csakis a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a melyeket egy más lap sem nyújthat közönségének. Így általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításai, e nemben a legteljesebbek, nemcsak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részreajlatlanságnál fogva is, mely e tudósításokat minden pártszínezetű olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő tárcza- és regényrovata. Az Egyetértés állandóan két kitűnő regényt közöl egyszerre, részint eredeti, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva elsősorban műfordítók fordításában. Az egy év alatt közölt regények 400—500 nyomtatott ivre, vagyis 40—50 rendszeres igénykötetre rugnak. Így 40—50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindenkor közéletünk kitűnőségei és elsősorban publicisztikák által írott vezércikkeit és egyéb politikai közleményeit, bő hírvonalait, eredeti táviratait, a világot minden részben levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnaponként megjelenő egy-egy szaklapot pótló „Irodalom”, „Tanügy” és „Mezőgazdaság” című országos hírvonalakat s végül az Egyetértés legjobban informált közgazdasági, ipari és mezőgazdasági hírvonalait és megbízható tőzsdei tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégíteni képes.

Lelkészek és tanítóknek az Egyetértést kedvezményesen áron küldjük.

Égész évre 20 frt helyett 14 frtért, fél évre 10 frt helyett 7 frtért, negyed évre 5 frt helyett 3 frt 50 krért, 1 óra 1 frt 80 kr. helyett 1 frt 20 krért.

Előfizetések legcélszerűbben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapestre intézendők.

Tisztelettel

az „Egyetértés” kiadóhivatala

Budapest, Papnövelde-utca 8. sz.

Hívek közötti terjesztésre!

Az itt felsorolt imádságos könyveket van szerencsém a Nt. lelkész urak becses figyelmébe ajánlani.

Gyurátz Ferencz. A hit oltára. Imakönyv evang. keresztyének számára. Ára fekete angol vászonkötésben 1 frt, 1 frt 20 kr., 1 frt 80 kr., diszes bőrkötésben 2 frt 50 kr. és 3 frt.

Sántha Károly. Buzgóság könyve. Ára csinos bőrkötésben 3 frt. Francia chagrin kötésben kaposcsal ellátva 4 frittól feljebb. — Továbbá **fiatal leányok számára:**

B. Barkóczy D. Antónia. Az én imáim. Imák és elmélkedések. Protestáns gyermekek, serdülő lányok és ifju hölgyek számára: csinos vászonkötésben 1 frt 50 kr., diszesebb kiállítású csattal és tokban 2 frt 20 kr., francia chagrin bőrbe kötve csattal és tokban 2 frt 80 kr. Tetszetős, finom borjubőrbe kötve csattal és tokban 3 frt 50 kr. Igen izléses bélelt puha borjubőrbe kötve, csattal, tokban 5 frt. Bársony vagy peluche kötés 8 forint.

 Hogy ezen könyveknek a prot. hívek közötti terjesztését elősegítsem, hajlandó vagyok azokat a Nt. uraknak **utólagos fizetésre** is megküldeni.

Tíz egyszerre megrendelt példányra egyet ingyen adok.

Tisztelettel

K ó k a i L a j o s

könyvkereskedése

B u d a p e s t e n .

3—3

A legjobb magvak kaphatók

MAUTHNER ÖDÖN

József főherczeg Ő cs. és kir. Fensége, Ferdinand bolgár fejedelem Ő kir. Fensége, Fülöp szász-coburg-góthai herczeg Ő kir. fensége udv. szállítója

magkereskedésében,

B U D A P E S T E N .

Fő-üzlet:

Fiók-üzlet:

ANDRÁSSY-UT 23-IK SZÁM. || KORONAHERCZEG-UTCZA 18.

3—3 **Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.**

Órósházán, nyomatott Veres Lajos gyorsajtóján.